

CAPITOLE ALE ISTORIEI TEHNICII ÎN ȚINUTUL SECUIESC

(Rezumat)

Cartea este structurată pe 12 capitole de sine stătătoare, care surprind aspecte ale istoriei tehnicii în domenii specifice ținutului, reflectând creativitatea locuitorilor acestor meleaguri.

Fiind considerată regiune periferică subdezvoltată față de vestul Europei, capitolele cărții vin să demonstreze, că în multe domenii ale vieții sociale, în special cele cu specific tehnic, Ținutul Secuiesc s-a situat la un nivel de dezvoltare comparabil cu cel din vestul Europei.

Bazat pe o vastă bibliografie, capitolul 1 este o autentică retrospectivă a celei mai vechi ocupații cu caracter tehnic, obținerea obiectelor gospodărești din argilă. Sunt prezentate prelucrarea argilei și realizarea obiectelor de uz gospodăresc respectiv cahle pentru sobe de teracotă. Ancorat în trecutul istoric al ținutului, autorul capitolului realizează o legătură organică dintre ceramica antică descoperită cu ocazia săpăturilor arheologice și tehnica de prelucrare a argilei din secolele 12-13, prin secolele 16-17 până în secolul al 20-lea.

Este descrisă pregătirea argilei brute, precum și fabricarea coloranților adecvați în tehnica ceramicii, smălțuirea, arderea obiectelor formate în vederea transformării acestora în ceramică adevărată. Sunt prezentate diverse obiecte de ceramică specifice centrelor de fabricație ca de exemplu Corundul și Dănești din județul Harghita. În finalul capitolului sunt redată aspecte ale fabricării cahlelor sobelor de ceramică cu ornamentații specifice, adecvate.

Capitolul 2 se referă la una din bogățiile naturale ale ținutului și anume zăcămintele de minereuri. Cuprul și fierul sunt cele două metale a căror fabricare a fost posibilă datorită resurselor însemnate de minereu de cupru, respectiv unei largi varietăți de minereu de fier. Exploatând aceste resurse minerale a luat ființă mineritul zăcământului cuprifera de la Bălan, județul Harghita, a minereului de fier din zona sudică a munților Harghita și în continuare prelucrarea cuprului și fierului obținut.

Capitolul 3 se referă la mineritul și metalurgia fierului. Rămășițele unor cuptoare de pudlaj și zgură în cantități considerabile ca rezultate a unor descoperiri arheologice sunt dovada unui intens proces metalurgic al fierului în acest ținut.

Tot în acest capitol sunt prezentate centrele de minerit și metalurgie a fierului suficient de productive să asigure necesarul de metal, de exemplu în secolul 16-lea, în timpul Principatului Transilvaniei.

Mădărași Ciuc și Lueta au fost puternice centre siderurgice care au funcționat deja în secolul 16-lea, fapt datorat și vastei utilizări a energiei roții hidraulice antrenate de apele pârâurilor de munte cu debit relativ constant în lunile fără îngheț.

Siderurgia secolului al 19-lea este redată prin prisma activității centrelor de la Bodvei, Filia din actualul județ Covasna și de la Lueta din Harghita, și a aportului acestora la desfășurarea evenimentelor revoluției din 1848 din Transilvania, în special pe teritoriul Ținutului Secuiesc. În incheierea capitolului sunt enumerate câteva încercări de înființare a unor fabrici de prelucrare a minereurilor de fier, cum ar fi cel de la Ciumani și Ditrău aflate în actualul județ Harghita, Papoț și Brețcu din județul actual Covasna .

În continuarea volumului, capitolul 4 prezintă turnarea de clopote în Ținutul Secuiesc. Sunt prezentate turnătoriile de la Târgu Secuiesc și Sfântu Gheorghe din județul Covasna, și cele de la Miercurea Ciuc și Corund din județul Harghita. Capitolul se încheie cu prezentare actualei turnătorii de clopote din Odorheiul Secuiesc.

Mineritul sării, comerțul cu sarea în anii Principatului Transilvaniei pot fi studiate în capitolul al 5-lea.

Un aspect specific industriei lemnului este transportul materialului lemnos și a produselor prelucrării lemnului. Această activitate de loc simplă este tema capitolului 6. Aici se prezintă localitatea Comandău, cu o industrie de prelucrare a lemnului exploatat din pădurile inconjurătoare. Producția celor 36 de gatere este transportată până în localitatea Covasna cu un funicular care funcționează pe baza utilizării forței gravitaționale. Vagonul încărcat, fixat la un capăt al unui cablu de oțel, coboară, trăgând în sus, fără vreo altă energie suplimentară, vagonul gol legat de celălalt capăt al cablului pe o cale ferată special construită. Un sistem ingenios și economic.

Capitolul 7 este consacrat industriei textile și a pielăriei. Înaintea apariției industriei textile în Ținutul Secuiesc locuitorii își fabricau singuri țesăturile necesare nevoilor proprii. O piesă numită cergă ce se folosea ca lenjerie de pat, datorită unor caracteristici nu era produsul care se realiza la toate gospodăriile. Anumite zone din teritoriu posedau utilaje de pregătire, filare și țesere a lânii pentru cergă. Capitolul descrie toate fazele tehnologiei de fabricare a acestui obiect.

Un produs special al tăbăcarilor armeni din Gheorgheni îl constituia produsul numit cordovan, obținut prin tăbăcirea pirliei de țap. Tehnologia avea ca rezultat o piele fină,

moale, viu colorată în roșu, albastru sau negru. Fiind foarte apreciat și căutat, produsul a fost exportat și în Europa de Vest. Cantități de zeci de mii de bucăți au fost valorificate anual.

Morile de apă, răspândirea lor, tipurile, structura lor, funcționarea și utilizarea lor sunt subiectele celui de al 8-lea capitol al cărții.

Datorită condițiilor de mediu a ținutului, sute de pâraie de munte cu debit relativ constant și viteză de curgere adecvată antrenării roților de apă au determinat construirea unui mare număr de mori de apă cu multiple utilizări. Marea diversitate a morilor de apă, de la cele de măcinat cereale sau de prelucrare a lemnului până la cele care antrenau diverse utilaje tehnologice ale industriei textile și de pielărie, respectiv foalele uzinelor metalurgice, reflectă ingeniozitatea locuitorilor acestor meleaguri.

Fabricarea sticlei este tema capitolului 9. Borsec și Bixad Olt sunt doar două locații în care fabricarea sticlei a atins dimensiuni cu adevărat industriale. Produsele de o mare varietate și de un aspect plăcut ale acestor hute (denumire a fabricilor de sticlă) erau apreciate și căutate pe piețele din Transilvania. Apa minerală din Borsec era imbuteliată în sticle fabricate pe plan local.

Electrificarea unor localități este tratată în capitolul 10. Procesul a determinat schimbări bruște în modul de viață a locuitorilor acestor meleaguri. Este de remarcat faptul, că localitatea Comandău a fost electrificată încă la sfârșitul secolului al 19-lea înaintea altor localități din ținut, nu mult după electrificarea orașului Timișoara.

Răspândirea centralelor electrice a început doar în primii ani ai secolului al 20-lea, înlocuind iluminatul cu lampa cu petrol și facilitând utilizarea energiei electrice și în industria vremii.

Un subcapitol este consacrat încercărilor de realizare a unei hidrocentrale electrice la Lacul Roșu, unde s-ar fi putut obține energie electrică sub 1 MW. Datorită celor două războaie mondiale și a situației economice de după ele, planul nu a putut fi concretizat.

Ultimele două capitole nu abordează teme strict legate de domeniul tehnic, însă vin să realizeze o legătură între meșteșuguri și dezvoltarea industrială a ținutului prin apariția breslelor.

Capitolul 11 prezintă organizarea și funcționarea breslelor din Odorheiu Secuiesc, rolul acestora în dezvoltarea orașului, produsele realizate de ele, activitatea acestora în formarea pieței de desfacere și calificarea forței de muncă.

Tema capitolului 12 este descrierea calendarului permanent de pe o casetă a tavanului cu casete pictate al bisericii unitariene din comuna Ocland, județul Harghita. Cu ajutorul acestuia se poate determina ziua paștelui atât în sistemul calendarului Iulian, cât și în cel Gregorian. Este o curiozitate demonstrând ingeniozitatea unui preot al bisericii în secolul al 18-lea.

Cartea este opera unei colectiv de autori cu o vastă experiență de specialitate, fiind prima încercare de a prezenta câteva aspecte ale istoriei tehnicii, parte a istoriei, a anilor pașnici, în care dezvoltarea generală a constituit caracteristica principală a ținutului.